

Política fiscal en temps de crisi

- L'anunci de Zapatero d'un augment impositiu no sembla la millor recepta per afrontar l'exercici

JOSEP OLIVER ALONSO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 14.09.09

Aquests últims dies, l'ambient s'ha carregat amb el debat sobre la política pressupostària. Espanya s'enfronta a una recessió sense precedents, similar a la de la resta de països occidentals, al mateix temps que afrontem les conseqüències del final d'un *boom* que no s'hauria d'haver consentit mai. Aquesta especificitat de la crisi es reflecteix en la intensa destrucció de llocs de treball, que reflecteix especialment el col·lapse de la construcció residencial. Per tant, a diferència dels nostres veïns, Espanya afronta una doble necessitat: la de contenir la caiguda de l'activitat i de l'ocupació, i, simultàniament, posar en marxa reformes estructurals que corregeixin els errors del model productiu anterior.

El Govern té, doncs, una doble feina per fer. En l'àmbit del foment de la producció i l'ocupació, cal insistir en la línia que es va iniciar amb el paquet d'obres públiques municipals i que ha continuat, parcialment, amb la nova prestació als aturats que han esgotat la seva cobertura. I això perquè la situació que s'espera per al 2010 dista molt de la desitjable expansió. De fet, el G-20 ha advocat per mantenir les actuals polítiques fiscals i monetàries, donada la incertesa sobre la solidesa de la recuperació mundial. És cert que Alemanya i la Comissió Europea pressionen perquè recuperem l'equilibri pressupostari, però hauríem de ser capaços de resistir aquesta pressió en el curt termini.

En aquest context, l'anunci fet pel president del Govern, **José Luis Rodríguez Zapatero**, d'un augment impositiu equivalent a l'1,5% del producte interior brut (PIB), al qual s'hauria de sumar una reducció de la despesa pública de la mateixa magnitud, desviant globalment un 3% d'activitat, no sembla que sigui la millor recepta per afrontar un exercici tan complex com el pròxim. Recuperem creixement primer i, després, ajustarem la nostra economia. Per tant, els pressupostos del 2010 haurien de continuar, pel que fa a despeses, en la línia dels del 2009, fent l'excepció de la necessària congelació salarial.

I, des de la banda impositiva, ¿què es pot fer? No sembla tampoc el 2010 l'exercici més adequat per posar en pràctica increments en la pressió fiscal. Potser una elevació de l'IRPF en les rendes més elevades o un ajust de l'impost en la tributació de les grans fortunes, que el Govern no sembla que estigui disposat a efectuar, així com l'augment en la tributació de les rendes de capital, són les úniques mesures acceptables avui. Una possible elevació de l'IVA haurà d'esperar, ja que el consum privat haurà caigut, a finals del 2010, prop del 8% en relació amb els nivells del 2007.

En síntesi, el dèficit públic haurà de continuar sent molt elevat, almenys per al 2010. ¿Ens ho podem permetre? Sí. Espanya encara té marge, menys del que tenia fa dos anys, però més del que tenen la majoria de països del nostre entorn. El deute públic espanyol arriba escassament al 50% del PIB, davant de valors per sobre del 70% a Alemanya o França, o superiors al 100% a Itàlia i Bèlgica.

I, més enllà de l'ajust fiscal, ¿què s'ha de fer amb les polítiques de reforma? Aquest és tot un altre tema. La prevista llei sobre el canvi de

model econòmic no sembla que sigui l'instrument més adequat per plantejar alguns dels profunds canvis que aquest país necessita. Entre ells, la reforma del mercat de treball, la seva segmentació i els costos socials i econòmics de les molt elevades taxes de desocupació apareixen com a aspectes que cal abordar de forma peremptòria, si es vol encarar el futur de forma adequada. I només el Govern central pot liderar un gran acord d'Estat per a la seva reforma. I el mateix hauria de passar amb altres mesures que impulsen, a termini mitjà, el creixement de la productivitat i que incrementen la competitivitat exterior. La millora de les infraestructures, especialment de les ferroviàries vinculades al transport de mercaderies, la liberalització de determinats mercats de serveis o canvis importants en el sistema educatiu apareixen entre les mesures que cal considerar en aquest desitjable pacte pel futur. I entre elles no hauria de caure en sac foradat la reforma dels òrgans de govern de les universitats, que no hauria de costar ni un ral i que, en canvi, permetria situar aquestes estratègiques institucions al lloc que els correspon.

Igualment, el combat contra la xacra del fracàs escolar, que no es resol, em temo, amb la política d'informatització actual, així com una més bona dotació de la formació professional són també uns elements imprescindibles d'aquesta política de reforma de mitjà termini. Com igualment ho serà, en un futur ja molt pròxim, el debat sobre la sostenibilitat del sistema de pensions, que s'hauria de vincular amb algunes de les mesures de transformació del mercat de treball.

Espanya necessita, en un termini de temps molt curt, sostenir la demanda per evitar el cercle viciós de més desocupació i aprofundiment de la crisi. Nosaltres, a diferència de països com França o Alemanya,

tenim una crisi pròpia, específica, que no es resol amb la recuperació financera i econòmica internacional. I això implica continuar amb una política fiscal expansiva. En el mitjà i llarg termini, en canvi, aquesta política s'haurà de revertir, al mateix temps que s'haurà de readaptar part del teixit productiu a un entorn molt més exigent i amb uns tipus d'interès que, inevitablement, tendiran a augmentar.

*Catedràtic d'Economia Aplicada (UAB)